CONSTITVTIONES SYNODI DIOECESANAE CRACOVIEN: DIE XX. NONA MENSIS MARTII CELEBRATAE, ANNO DOMINI, M. D. NONAGESIMO TERTIO.

CRACOVIAE,
In Archityp. Regia & Eccleſiaſtica Lazari,
Anno Dñi, 1593.

SYNODVS DIOECESANA

Cracouien. Authoritate Illustriſs. & Reuerendiſs. Domini, Domini Georgij Radziuil, miſeratione diuina TT. Sancti Sixti Presbyteri Cardinalis, perpetuiq́ue Adminiſtratoris Epiſcopatus Cracouieñ, in Eccleſia Cathedrali, die xxix. Menſis Martij, Anno Domini, M. D. nonageſimo tertio, legitimè incepta, & duobus poſtea diebus ſequentibus in vicina Eccleſia Collegiata S. Michaëlis in arce Cracouieñ continuata, & concluſa fuit. Cuius quidem Synodi decreta, de vnanimi conſenſu Prælatorum, tam ſecularium quàm regularium, totiuſq; cleri eiuſdem Dioec. qui ad eam Synodum frequens conuenerat, modo infraſcripto promulgata, & ad futuram rei memoriam, deſcripta ſunt: vtq; Typis excuderentur, demandatū eſt.

1. ANte omnia, Synodus hæc decernit & ſtautit, vt nemo Abbatum & Prælatorum, audeat & præſumat, vllas bonorum Eccleſiæ ſuę cui præſunt, alienationes, ſimiliter & contractus, ac locationes, quę ſapiant alienationem, vel in detrimentum qualecunque Eccleſię ſuæ cedant, omninò facere; niſi de ſpeciali Sanctæ ſedis Apoſtolicę, Lociordinarij, ipſiúsq; Capituli conſenſu & approbatione. Vbi tamen contractus intercedunt, vel non diuturni, vel de fructibus ac prouentibus non adeò magnis, Lociordinarij, ſimul & ipſius Capituli: vbi de paruis & paruo tempore duraturis; ſo-

 lius

ius Lociordinarij consensus sufficere debet.

2. DEinde eadem Synodus decernit, innouañ. antiqua Statuta hac in parte edita, vt omnes Ecclesiasticæ personæ, siue seculares, siue regulares, cuiuscunq; status & conditionis existant, tonsuram deferant, vtanturq; proprio & conuenienti suæ cuiusq; professionis habitu, iuxta illam vulgo tritam sententiam: PVLCHRIOR APPARET, QVI SVA IVRA TENET. Vtque ad euitandum luxum in vestitu, obseruentur Statuta Prouincialia, super hac materia sancita.

3. ITem decernit eadem Synodus, vt contra quascunque Ecclesiasticas personas, cuiuscunque status & conditionis existant, de immundo concubinatus vitio ac peccato conuictas, pœnæ iuxta præscriptum Concilij Tridentini Sess. 25. (Quàm turpe) & statutorum antiquorum Prouinciæ Gnesneñ extendantur. Ob idque Synodus hæc iam exnunc Constitutiones hasce Concilij Tridentini, Synodique prouincialis publicat, & intimat omnibus, & pro publicatis, atque intimatis haberi vult.

4. ITem, decernit eadem Synodus, inhæreñ. statuto Concilij Trident. hac in re edito, ne SS. Missæ sacrificium, siue à secularibus, siue à regularibus quibuscunq; presbyteris celebretur priuatis in domibus, atque

que omninò extra Ecclesiam, & ad diuinum tantùm cultum dedicata oratoria consecrata, vel Altare portatile ex antiquo positum habentia. Vtque ex Consistoriis quibuscunque literæ indulti huiusmodi non extradantur.

5. ITem, decernit eadem Synodus, vt in insignioribus Diœcesis huius Ecclesiis, Pœnitentiarij idonei constituantur: qui habeant facultatem absolueñ in casibus sedi ordinariæ reseruatis.

6 ITem, decernit eadem Synodus, ne Presbyteri, qui Capellani vulgo vocantur, circa personas seculares quascunque versentur, munusq; sacerdotale obeant, sine speciali admissione Domini Lociordinarij.

7. ITem, decernit eadem Synodus, vt in decantandis officiis diuinis, vniformitas iuxta ritum S. R. Ecclesiæ, vbiq; per vniuersam hanc Diœcesim seruetur. Ac ideò postulat, vt libri Ecclesiastici, ad conformitatem huiusmodi necessarij, primo quoque tempore imprimantur.

8. ITem, decernit eadem Synodus, vt Processus hic Parochorum informatorius, qui publicè lectus est, & à nemine reprobatus, quamprimùm excudatur, excususq; ad Officiales foraneos transmittatur Sigillo

officij obſignatus; vt ab illis per vniuerſas Parochias publicetur, poſt publicationemq́ue ab omnibus Parochis ad amuſsim obſeruetur.

9. ITem, decernit eadem Synodus, vt literæ Monitionis, ſub titulo & ſigillo Illuſtriſs. Domini Epiſcopi Cracouień, dirigantur ad eas ſeculares perſonas, quæ ſuis in eccleſiis proprios Parochos non habent, quò intra ſex menſium decurſum, ad haſce Parochias ſuas pręſentent idoneas perſonas: alioquin, ſi id facere neglexerint, vt Authorit. Ordinaria de illis prouideatur.

10. ITem, decernit eadem Synodus, populo ſub deſertatis Parochiis degenti, viciniores Parochos Sacramenta Eccleſiaſtica licitè conferre poſſe. Aliâs nequaquam, niſi de licentia proprij Parochi.

11. ITem, decernit eadem Synodus, atque interdicit, ne Religioſi quicunque etiam exempti, audeant & præſumant, in vilipendium Authoritatis Ordinariæ, confitentes, à caſibus Epiſcopalibus, atque etiam excommunicationibus abſoluere, ſine ſpeciali licentia ſedis Ordinariæ.

12. ITem, decernit eadem Synodus, vt Vicarij eccleſiarum Parochialium, vbi id fieri poteſt, habeant prouiſiones proprias, aſsignata illis de fructibus & prouentibus eccleſię illius, cui ſeruiunt, congrua portione. Aliâs debito ſalario erunt contenti.

13. ITem, decernit eadem Synodus, ſupplicań. eſſe nomine ipſius, SS^{mo} D. N. vt Illuſtriſs^{mo} D. Lociordinario cōcedat facultatem diſponendi, ac diſpenſandi circa pluralitatem beneficiorum, quando iuſtæ & rationabiles cauſæ interueniunt, ad arbitrium ipſius; conſiderata & ſacerdotiorū & perſonarum qualitate.

14. ITem, decernit eadem Synodus, vt Procuratores certi conſtituantur, ad quos pateat recurſus Parochis, aliisq́; Presbyteris egenis & pauperibus, pro ipſorum defenſione ab iniuriis & oppreſsionibus ſecularium, ac bonorum Eccleſiaſticorum recuperatione.

15. ITem, decernit eadem Synodus, vt circuitus circa fontem ſeu Baptiſterium, qui antea tribus diebus Paſchatis peragebantur, non niſi Sabbatho Sancto circa benedictionem aquæ fiant.

16. ITem, decernit eadem Synodus, vt in Conſiſtoriis vbique ſeparatus habeatur liber, in quo exceſſus Cleri, ſi qui fortè ad iudicium ſpirituale deuenerint, annotentur, vtque liber hic non diuulgetur.

17. Tem, decernit eadem Synodus, ne ſcholares qui

qui certas ſedes non habent, ex vna ſchola in aliam commigrare audeant, niſi de licentia & cum teſtimonio ſui Rectoris, ſine quibus nulla ratione à quoquam ſcholæ Rectore, debent recipi. Alioquin ſcholares temerè vagabundos, pœna arbitraria punień eſſe.

18. ITem, decernit eadem Synodus, quoniam repeRiuntur loca quædam ſolitaria non approbata, ad quæ confluere ſolent homines, neſcitur qua deuotione permoti, vt Viſitatores mittantur eò, qui diligentem inquiſitionem faciant de locis huiuſmodi, neforté imponatur plebi imperitæ, ac idololatria ibi exerceatur.

19. ITem, decernit eadem Synodus, deputandos eſſe, iuxta præſcriptum S. Concilij Tridentini cap. x. Seſs. xxv. viros Iuriſperitos, ad audiendum cauſas per commiſsionem à S. ſede Apoſtolica deuolutas. Deputatiq; ſunt ad huiuſmodi negotium Reuerendi Domini, MARTINVS Izbienski de Ruſiec Scholaſticus, IOANNES Craſinski Cantor, HIERONYMVS Powodowski, PETRVS Gorcinius I. V. Doctor, Canonici Eccleſiæ Cathedralis Crac. MARTINVS à Radomskie, Præpoſitus S. Nicolai, extra mœnia Crac. MATHIAS Bech Præpoſitus, IOANNES Wielicki Decanus & Officialis Eccleſiæ Collegiatæ Sendomirień.

ILLVSTR.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. D. GEORGII RADZIWIL, MISERATIOne *diuina TT. Sancti Sixti Presbyteri Cardinalis, perpetuiq; Adminiſtratoris Epiſcopatus Cracouień. etc.*

Ad Parochos Diœceſis ſuæ Cracouień. Epiſtola.

GEORGIVS RADZIWIL, miſeratione diuina TT. Sancti Sixti Presbyter Cardinalis, perpetuusque Adminiſtrator Epiſcopatus Cracouień. &c. Vniuerſis & ſingulis, Plebanis & Vicariis, ſeu aliis quibuſcunq; in Diœceſi noſtra curam animarum habentibus, Salutem in Domino ſempiternam. Non deſunt, Chariſsimi Fratres, ſanctiones Canonicæ, tum in Concilio Tridentino, tum in Conſtitutionibus Synodalibus prouinciæ Gneſneń. ad eum finem ac vſum editæ, vt in Hierarchia Eccleſiaſtica, iuxta normam illarum, benè & religioſè viuatur, cultusque diuinus retineatur, & Catholica religio augeatur, ac propagetur. Verùm, quia fruſtra eſſet leges condere, niſi debitæ executioni demandarentur; ad eam ſanè rem, & nos authores vobis eſſe operæpretium eſt: & vos ſtudioſè incumbere debetis. Proinde hortamur vos omnes & ſingulos in Domino, vt, partim memores conditionis omnium noſtrum communis,

B

ris, quòd poſt exigui temporis ſpatium,ex hac mortali vita egreſsi, ſufficientem actionum noſtrarum reddituri ſumus Deo rationem: partim præ animo & oculis habentes, ſtatum Diœceſis huius, quæ tot Hæreſum monſtris vexata, exigit à nobis puram doctrinam, & bonum exemplum, duo potiſsima aduerſus talia monſtra præſidia; tandem aliquando honeſtè, ſobriè, & caſtè viuant; habitu,vita, & moribus,omnique exemplo ſuo quantum poterint,ad ædificationem Eccleſiæ Dei, præluceant: dentq; operam, vt ea quæ ſunt toties deliberata & conſtituta, diligenter obſeruent, & ab aliis obſeruentur.

IN primis hæc breuiter à nobis collecta, vobis vniuerſis & ſingulis commendantur.

PRimò quidem, quælibet Eccleſia Diœceſis noſtræ Cracouieñ. ſit benè tecta & clauſa. Cęmeterium habeat ſeptum: ac fontem baptiſmalem, mundè ac ſub clauſura teneat,& cuſtodiat ipſius rector. Et quoties opus fuerit infra Annum, vas ipſum fontis mundet, aquam eiuſdem per pannum lineum mundum ad ollam nouam colando, & aqua repoſita ad vas ſuum prædictum ſic mundatum, pannus ille comburatur,& olla confracta ſubterretur.

SAnctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum ſeruetur

tur quàm diligentiſsimè, illudque ſemper in Sacrario ſub firma ſera habeatur & cuſtodiatur. Etiam quando ad infirmos itur, relinquatur inibi, propter periculum venientium ad Eccleſiam, ne flecteñ ante ſacrarium idololatriam incurrant: quodque etiam Presbyter huiuſmodi Venerabiliſsimum Euchariſtiæ Sacramẽtum, honorificè, videlicet cum ſuperpilicio,ſtola, & nola ſeu campana, perferat ad eoſdem infirmos, & referat ſtatim reuerenter ad Eccleſiam, inibi non comedendo, neque pernoctando.

ANte tabernaculum Sanctiſsimi Sacramenti,ardeat cæreus ſaltem diebus feſtis, cùm populus in Eccleſia congregatur. Sit paruulum tabernaculum argenteum inauratum, ad deferendum Sanctiſsimum Sacramentum: ſit laterna,vel fax,cærei, ſuperpilicia.

ITem, quælibet Eccleſia habeat, Miſſale Romanum, Breuiarium, Antiphonarium, Agenda, Graduale, Conſtitutiones Synodi Prouincialis Gneſneñ. Cathechiſmum Tridentinum Latinè & Polonicè, & Poſtillam Polonica lingua editam, Iacobi Wuiek, Societatis IESV Theologi,& alios libros neceſſarios. Omninò autẽ abiiciant à ſe poſtillas, & alios Hæreticorum libros. Sat enim multi & egregij ſunt Catholicorum libri, ad omnia Parochorũ munia piè exercenda. Feramenta etiam habeantur pro oblatis piſtandis,pro qui-

quibus ob reuerentiam tanti Sacramenti farina ostiatim non mendicetur, vt est consuetum.

INsuper, habeantur in qualibet Ecclesia Paramenta, Ornatus, Stolæ, aliaque ad celebrantis ornatum necessaria.

SAcræ supellectilis Ecclesiæ fiat diligens Inuentarium, & seruetur apud Plebanum cum Sigillo tum suo, tum Vitricorum, aut aliorum probatorum hominum. Vnum etiam simile Visitator ad nos mittendum curabit.

ITem, Corporalia sint sana & integra: & primò, quando opus est, Sacerdotum manibus lauentur: nitidaq; & munda cum pallis & aliis sacris vestibus semper sint. Ecclesia etiam quælibet habeat campanas: & imaginem crucifixi in medio Ecclesiæ ponat quilibet Rector: & Annis singulis nouum chrysma quantòcyus post diem Sanctam Iouis acquirat: de veteri verò, extra casum necessitatis, nihil operetur, sed illud comburat.

ITem, Missalia sint benè correcta, maximè in verbis consecrationis corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi.

ITem, habeant Plebani Ordinale, aliâs Rubricellam Ecclesiæ Cathedralis, cum qua in horis Canonicis, ac festis celebribus, & aliis diuinis Officiis diligenter se conforment.

QVoslibet Processus nostros, Officialium nostrorum & Archidiaconi, absque mora sub Synodali & alia grauiori pœna exequantur.

ITem, Plebani cæteriq; beneficiati, sint à nobis vel à Prædecessoribus nostris instituti, & teneantur nobis, aut Decanis Ruralibus, seu Visitatoribus nostris, literas Institutionis suæ ostendere.

ITem, quilibet Rector in sua Ecclesia faciat personalem residentiam: nec vltra duos menses siue continuos siue interruptos, sub priuatione (cessante legitimo impedimento) ab eadem se absentare presumat. Libros habeat Authenticos ad prædicandum. Et verbum Dei prædicet: singulisque diebus Dominicis Parochianos doceat, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolicum, Decem Præcepta. Singulis quoque Dominicis, & aliis festis ad populum celebribus Euangelium, dignitatemque & vim sacrificij Missæ, Sacramentorum, quò facilius poterit, populo exponat, omnia ad Christianæ vitæ rationem accomodando; vt ex verbo Dei indies

homines aliquem capiant fructum. Festa celebria, & ieiunia, maximè præcepti, ipsis indicet, & prænunciet. Moneat porrò populum in ieiuniis, quæ sunt de præcepto, & quæ non sunt de præcepto, sed ex deuotione. Est enim in hoc magnus abusus. nam in quatuor temporibus, & aliis ieiuniis de præcepto sæpissimè non ieiunant: ieiunant verò in aliis diebus, quæ non sunt de præcepto: verbi gratia, in vigilia sanctæ Catherinæ, S. Nicolai, & similibus. Idem faciendum in festorũ obseruatione: quia circa festa est idem planè abusus. Idem Parochus Parochianos suos mortalia peccata vitare mandet. Annis singulis ipsos confiteri, & sacram Communionem accipere, saltim in Paschate, sub priuatione sepulturæ cogat & compellat. Cessante legitima causa, nec inimicitiæ excusent, aut actio in iure. Quoniam petita venia, & oblata satisfactione, semotaque penitus ex animo ira & vindicta, quilibet efficacem huius Communionis sacræ reddere se poterit.

ITem, quòd ipsi Rectores sub eadem priuatione, infra Annum à tempore assecutionis suarum Ecclesiarum, teneantur ad Sacerdotium inclusiuè promoueri, & infra sex menses Missam suam primam celebrare, sub pœnis in Prouincialibus statutis contentis. Et hoc ideò, ne aliqua suspicio irregularitatis, aut alterius impedimenti de ipsis oriri posit.

Qui

QVi non resident ordinariè in propriis Plebaniis, ob aliquam causam legitimam; licentiam habeant à nobis in scriptis, & Vicarios retineant bonos, honestos, ritè ordinatos, & à nobis probatos, quantum fieri poterit eruditos, non regulares, non Apostatas, aut vagos, publiceque criminosos: teneanturq; condigna salaria illis attribuere, vnde commodè viuere posint, ipsiq; ecclesias suas sępius visitent. Monentur autem Vicarij, si in eo senserint se grauatos; vt coram nobis & officio nostro grauamina sua exponant.

IPsi etiam Plebani, & eorum Vicarij, non negligant ministrare Sacramenta Ecclesiæ Parochianis, præsertim baptisma paruulis, & Pœnitentiam, Eucharistiam tàm sanis quàm infirmis: Et nullas pecunias exigant pro ipsis, maximè pro copula, vel pro sepultura, nisi id, quod spontè, aut ex consuetudine, seu donatione fuerit oblatum.

ITem, doceat parochianos, qualiter in casu necessitatis paruuli eorũ sint baptizandi, hoc est, cùm mors imminet ipsis, & ad Ecclesiam deferri non possunt.

ITem, non admittant plures, quàm vnum vel vnam, vel ad summum vnum & vnam, ad leuandum infantem de sacro fonte: & neminem in domibus priuatis baptizent. Exceptis filiis Regum & Principum.

Habeant

HAbeant librum in quo ſcribant nomina Baptizantis & Baptizati, & ipſius parentum, necnon patrinorum: quos interrogent, de Oratione Dominica, & aliis ad ſalutem neceſſariis. Alium etiam librum habeant, in quo deſcribant nomina contrahentium matrimonia ac teſtium, & vterque diligenter ſeruetur.

NEminem audeant copulare, ſeu ad contrahendum matrimonium admittere, bannis, bis, in duobus Dominicis diebus, aut feſtis ad populum celebribus, non præmiſsis, ſub pœna ſuſpenſionis per triennium; neque aliquas perſonas vagas, ſiue etiam temporibus à iure prohibitis, nec conſanguineos, aut affines, & ſpirituali cognatione coniunctos.

SCiant porrò ex cognatione conſanguinitatis, & affinitatis impediri matrimonia, vſque ad quartum gradum. Affinitas quoque ex fornicatione contracta, ad ſecundum gradum impedit & dirimit matrimonium incluſiuè. Hoc idem operatur cognatio ſpiritualis, ex baptiſmo proueniens, inter patrinum & matrinam, puerum aliquem baptizantes, ac baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem. nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem ac matrem tantùm.

RAtione verò Sacramenti Confirmationis, impedi-

pedimentum & cognatio ſpiritualis inducta, confirmantem & confirmatum, illiusq; patrem & matrem, ac tenentem non egreditur. Quod ex iure nouiſsimo S. Concilij Tridentini, ad huiuſmodi moderationem deuenit. Nam antea latiùs prohibitiones iſtæ circa Matrimonia ſe extendebant. De quo Parochi populum informare ſtudeant.

ITem, ipſi Rectores, & alij Presbyteri, ſciant formam ſeu verba, quibus ſponſalia de futuro contrahũtur. Forma enim ſponſaliorũ de futuro hęc eſt: EGO TE PROMITTO DVCERE IN VXOREM. De præſenti verò Matrimonij: RECIPIO TE MIHI IN VXOREM.

IN adminiſtrandis quibuſlibet Sacramentis, maximè infirmis, omnem diligentiam & curam adhibeant, cum charitate. Caueant ab omni extorſione pecuniæ, aut muneris: neque quicquam petant, ſub pœna arbitrio noſtro imponenda. Si quid eleęmoſinæ nomine dabitur, non negligent, aut recuſabunt. Sint etiam parati ad deferendum Sanctiſsimum Sacramentum iis, qui petunt noctu, vel poſt prandium: quod quidem iis, qui ſunt in neceſsitate conſtituti, non eſt denegandum.

ITem, curent Parochi, vt illorum, qui extremo ſupplicio afficiendi ſunt, Confeſsiones audiant, & e-

iſdem

isdem Eucharistiam tempestiuè administrent.

COrripiant etiam publicè (in genere tamen) periuros, aut publicos vsurarios, blasphemos Dei & Sanctorum, diuinatores, incantatrices, & quæcunq; maleficia exercentes, diuinumque cultum aut seruitium perturbantes.

ITem, ipsi Rectores, & eorum Vicarij, inducant parochianos ad solutionem decimarum. Quia debitum solius Dei est, seu tributum, quod sibi reseruauit in recognitionem generalis dominij.

ITem, in domibus, vel Sachristia, confessionem non audiant ordinariè, sed huiusmodi Sacramentum pœnitentiæ in publico, superpilicio induti, & stola, honorificè administrent. Excepto, si pro audienda confessione, ad aliquem infirmum in ipsius domum accesserint.

ITem, nullus excommunicatus vel interdictus, sepeliatur in Ecclesia vel cæmeterio.

ITem, nulla diuina officia peragantur in Ecclesia vel Cæmeterio sanguine violenter, seu semine humano polluto execratis, priusquàm fiat reconciliatio.

ITem, nullus audeat celebrare excommunicatus vel suspensus, aut in loco interdicto, sub pœna irregularitatis.

ITem, Presbyteri peregrini seu forenses, non recipiantur in Vicarios ad Ecclesias, absque literis receptoriis Domini Episcopi.

ITem, nemo audeat publicare, aut prædicare indulgentias, nisi prius fuerint per Dominum Ordinarium approbatæ & admissæ.

ITem, Articulos fidei non ignorent, & Claues Ecclesiæ in ligando & soluendo, ac casus Episcopales ac Papales sciant, & conscriptos habeant. Et quomodo debent absoluere excommunicatos in mortis articulo, scilicet recepta cautione idonea de satisfactione; quos quidem infirmos inducant ad contritionem, spem gratiæ & veniç promittendo eisdem. Hortentur etiã Parochianos suos ipsi Rectores, ad suscipienda singula Sacramenta Ecclesiæ, præsertim Confirmationis, & Extremæ vnctionis, cùm etiam sint valde proficua ad salutem : doceãt quoq; populum, vt se humiliet ad Episcopalem benedictionem: genuaque flectat deuotè & reuerenter, ad eleuationem Corporis Christi.

ITem, mulieres concubinariç seu fornicariç, post

partum non introducantur; ne Ecclesia crimen ipsarum approbare videatur. Presbyter percutiens etiam laicum, non celebret, nisi reconciliatus, & per authoritatem Ordinariam absolutus.

ITem, Presbyteri in administratione Sacramentorum Ecclesiæ, præsertim consecrationis Corporis Domini & sanguinis, debent habere intentionem cõsecrandi actualem vel virtualem, aliâs nihil facerent. Formam etiam verborum cuiuslibet Sacramenti sciant, & cum debita materia in sacramento adhibeant: nullusque sacerdos audeat sacramenta administrare, nisi cum deuotione & reuerentia.

ITem, Parochiani singulis diebus Dominicis, audiant diuina officia in propriis Parochiis, & ieiunia pręcepti obseruent. Parochiani etiam alieni non admittantur per Rectores, neq; eis aliqua Sacramenta conferantur, absq; licentia proprij Pastoris vel superioris.

ITem, ipsi Rectores sub pœna excommunicationis, debent nuntiare Domino Episcopo, vel Archidiacono, omnes tam clericos quàm laicos, qui aliquam nouam, vel suspectam doctrinam, seu sectam tenent, vel dogmatisant, aut sunt suspecti de hæresi. Scholares etiam venientes ex locis de aliqua hæresi suspectis, non permittant degere in scholis, ne alios inficiant.

Item,

ITem, nullus sacerdos audeat celebrare sine aqua, igne, pane triticeo, & vino saporem habente, ac sacris vestibus, Pallis, seu Mappis ad minus tribus, ac Altari consecrato. Vbi altaria non sunt consecrata, lapis consecratus includatur in ligno diligenter: & sit tantæ latitudinis; vt calicem & hostiam capere possit.

MAppæ sint, quæ contegant totum altare, & lauentur sæpius: nihilque in altari ponatur, quod ad sacrum ministerium non pertineat.

SInt Candelabra, Ampulæ, Corporalia, paruæ Pallæ, Velum pro Calice, Purificatoria, Strophiola, Vasculum cum hostiis.

ITem, Sacerdos non audeat celebrare, nisi horis Canonicis, saltem matutino, ac digestione seu dormitione præhabitis: hoc est, quòd nihil sumpserit post medium noctis illius diei. Et quòd hostia populo non ostendatur, antequam consecretur. Confiteri etiam debet Presbyter antequam celebret, quoties conscientiam lęsam habuerit peccato mortali. Et quòd nullus confessionem sibi confessi prodat signo, nutu, vel verbo, sub pœna depositionis, ac perpetui carceris, & excommunicationis sententia.

IN sacrificio Missæ, primò Sacerdos examinabit

benè

benè conſcientiam ſuam, faciat deinde præparationes conſuetas, & in ordinando ſe & præparando, atq; in aliis cæremoniis omnibus, ſeruet ad vnguem, quæ in Miſſali Romano habentur. Dicat Miſſam, quò fieri poſsit deuotiſsimè, ieiunus ab omni cibo & potu, nihil planè priùs guſtando: non ſine miniſtro & candelis: non in loco prophano, neque in Eccleſiis interdictis, aut prophanatis: neque in non conſecratis ſine licentia noſtra.

VInum ſit non acidum aut corruptum. Hoſtiæ ſint ex triticea farina, albæ, & mediocriter ſubtiles, puræ, & diligenter factæ. Celebrans non dicat memoriter, quæ poteſt legere in libro, præſertim Canonem. Secreta tacitè dicat, non voce eleuata: nullum verbum addat vel minuat, iis quæ in Miſſali habentur: non ſit valde moroſus, neque valde celer; ſed adhibeat iudicium, & ſeruet mediocritatem. Abſtineant Parochi ab omnibus ſuperſtitionibus, tam in Miſſa, quàm in aliis Sacramentis. In eleuatione Sanctiſsimi Sacramenti, eam curam adhibeant; vt tàm hoſtiam, quàm calicem, poſt caput non declinent; ſed rectum vtrumque eleuent: ita, vt in illud fixos ſemper oculos habeant. Abſoluto ſacro, in aliquo commodo loco genuflexi, gratias agant, vt in Miſſali.

CVrent Plebani, vt ſubditi illorum in ſpiritualibus

bus à Præfectis locorum, ſub aliqua pœna compellantur ad audiendum ſacrum diebus feſtis; in quo nos quoque dabimus operam, vt ad ipſos Præfectos ex Cancellaria Regia ſcribatur.

ITem, circa quamlibet Eccleſiam, habeatur ſchola, & Clericus ſeu Miniſter, qui pueros Parochianorum doceat in moribus, virtutibus, & ſcientia, in Grammatica, tum in doctrina Chriſtiana: (& non permittant parochi, vt præceptores qui docent in ſcholis, vtantur ſiue pro ſe, ſiue pro pueris, libris Philippi Melanchtonis, aut aliorum hęreticorum; ſed Catholicos tantùm authores interpretentur.) Inprimis autem prædicti miniſtri ſcholæ curent, vt pueri ſciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Articulos fidei, & Decem Præcepta.

ITem, admonentur Parochi, vt Cantores adoleſcentes, & alij qui Eccleſiis & ſcholis ſeruiunt, ſobriè, quietè, & honeſtè viuant. Solent enim eſſe malæ & diſſolutæ vitæ, qua plurimos perturbant & ſcandalizant.

ITem, Rectores & alij Presbyteri, prohibeant coniugibus, ne paruulos ſecum in lectis locent, propter ſuffocationem, & quòd illos cum omni diligentia cuſtodiant & erudiant. Doceant etiam eoſdem coniuges

coniuges in confeſsionibus, ne tempore menſtrui aut puerperij inuicem commiſceantur. Et quòd populus deuotè ac reuerenter ſe habeat in Eccleſia, & circa Sacramentorum perceptionem, videlicet Pœnitentię, Euchariſtiæ, Confirmationis, & Matrimonij.

ITem, Ipſi Rectores, & alij Presbyteri, in pœnitentiis iniungendis non ſint nimium mites, neq; nimium ſeueri; ſed pro qualitate criminum pœnas irrogent, vt peccatores à peccatis arceantur, neque terreantur à Confeſsione, diſcretéque ſe habeant circa confitentes pœnitentiam iniungendo. Non inquirendo nomina perſonarum, cum quibus confitentes peccauerunt. Sed tantùm circumſtantias, quæ poſſunt peccata vehementer aggrauare, ſpecies, & numerum peccatorum, & etiam peccata vſitata ſcilicet Gulæ, Luxuriæ, Cupiditatis, Homicidij, Periurij, Furti, Vſuræ. Et quibus hoc tempore præſertim genus humanum communiter fædatur & corrumpitur. Et non ſint cōtenti Confeſſarii recitare confeſsionem ſolam generalem cum pœnitentibus.

HAbeant præ manibus Bullam in Cœna Domini: etiam norint caſus Epiſcopales, inter quos reſeruamus nobis infraſcriptos, cōcedendo tantùm Viſitatoribus licentiam & facultatem abſoluendi in omnibus, præterquam in crimine Hæreſis.

Caſus

CASVS NOBIS RESERVATI.

CRimen Hæreſis.

Eorum qui Hæreticorum libros damnatos legūt aut retinent.

Clericorum habentium beneficia, & ordinariè nō reſidentium perſonaliter ſine licentia noſtra.

Non ſatisfacientium pijs legatis.

Eorum, qui in iudicio falſum teſtimonium dixerunt, ſiue extra iudicium in ſcriptis falſa teſtimonia dederunt.

Sortilegorum ſeu inuocantium dæmones, & ſcienter ſuperſtitionibus vtentium.

ITem, Nullus audeat ſacra vaſa, aut veſtimenta, ſeu res & poſſeſsiones Eccleſiarum impignorare vel alienare.

ITem, Plures Eccleſias abſque legitima diſpenſatione, aut alia beneficia Eccleſiaſtica, ſine titulo Canonico nemo audeat recipere vel retinere. Et quidē quilibet Beneficiatus, ſeu Vicarius, intrare Eccleſiam debet ſuperpiliciatus, pręſertim intra diuinum officiū.

ITem, Nullus Plebanus audeat eſſe Capellanus Secularis Domini, abſque licentia Domini Epiſcopi: nec beneficium, aut decimam de manu eius recipere,

 aut

aut pacisci secum de quota soluenda pro decima annuatim.

ITem, nullus Clericus aduocet causas seculares in foro seculari, neque fideiusiones faciat, excepta Ecclesiæ necesitate: & nullum Clericum coram iudice seculari pertrahat, seu citet, sub pœna depositionis & amisionis causæ, ommisso & contempto proprio Pontifice.

ITem, Sacris Canonibus & Constitutionibus salubriter & prouidè constitutum est. Quòd omnes Clerici, castè & irreprehensibiliter debent viuere: & honestas vestes, coronam & tonsuram congruam, videlicet patentibus auribus deferre: inhonestat vitare, ac loca suspecta, & spectacula non visitare. Nec sanctimonialium claustra visitare, sine licentia superioris, atque ingredi. Tabernas, ebrietatem, commessationes, & gulam, tanquam præparamenta, & incitatiua Luxuriæ, penitus euitare. Arma offensibilia & prohibita non portare. Ludos taxillorum & alearum, cunctaq; alia & inhonesta, nociua, & scandalosa vitare, & virtuosa exercere. Aues etiam, canes venaticos non alere, nec venationibus clamorosis insistere.

ITem, quia Clerici in susceptione sacrorum ordinum, ad seruandam continentiam obligantur: Itáque

que propter honestatem Clericalem, nullus Presbyter decætero, in domo sua, vel extra domum, in sua procuratione, vel expensis, audeat tenere seu fouere concubinas, seu mulieres suspectas, etiam consanguineas, præsertim iuuenes, sub pœnis in Sacro Concilio Tridentino, Cap. xiiij. Sesione 25. constitutis, & sub pœna Synodali, pro prima vice seu admonitione: pro secunda, carcere: pro tertia verò priuatione beneficiorum, & expulsione de Diœcesi.

ITem, Rectores Ecclesiarum, diligenter tueantur domum seu curiam Plebanalem, aliaque omnia bona, redditus & prouentus qualescunque.

NOn alienent ipsa bona, neque arendent Hæreticis, sub pœna excommunicationis, & aliis quibuscunque secularibus non arendent, sine aliqua legitima causa, quam nobis patefacient: nec vllum prorsus pactum de decimis, & aliis bonis Ecclesiasticis faciant cum secularibus personis, sine expresso consensu Lociordinarij.

DEnt operam, vt Priuilegia fundationum suarum habeant, & illa authentica, vel exemplum illarum fide dignorum hominum testimonio & sigillis communitum, ad nos mittant, vnà cum descriptione & regestro omnium bonorum, fructuumque sui Plebanatus,

natus, & aliorum beneficiorum quorumcunq. Quam quidem descriptionem in Capitulo nostro, aut in Cancellaria seruari mandabimus. Siquid autem vsurpatum fuerit Ecclesiæ, dabunt operam, vt recuperent, & ad nos confugient: illis enim hac in parte fauorem nostrum libenter præstabimus.

SI acciderit vacatio alicuius Plebaniæ, per obitum vel alio modo, teneatur vicinior Plebanus statim commonefacere nos, aut Officialem nostrum per literas, aut nuntium, de huiusmodi vacatione.

INterim verò procurabit, ne illius bona, si quæ reliquerit, & suppellex Ecclesiæ rapiantur; sed omnium rerum faciet Inuentarium adhibitis testibus: & fidele depositum in aliquo loco tuto faciet.

DEcanos Rurales, seu Visitatores à nobis deputatos, cum honore recipiant, iisque obediant, nihil eos celando, quod de mandato nostro sciscitabuntur, & cum eis communicent, vel sua vel Ecclesiæ suę incommoda, quibus quantum in nobis erit, prouidere curabimus.

HÆc pauca Fratres charissimi, Voluimus in initio muneris huius nostri Pastoralis, vobis iniungere. Multò quidem plura esse intelligimus, quæ scire Parochos

rochos & obseruare oporteat: sed ea tum Concilij Tridentini, tum Synodi Prouincialis Gnesneñ. Constitutionibus tradita sunt: quę, vt ex fontibus illis hauriatis, vos hortamur in Domino & rogamus: vobisque æternam salutem & pacem, à Iesu Christo seruatore nostro precamur. Datum Cracouię, die vigesima nona Mensis Martij, Anno Domini, M. D. Nonagesimo Tertio.

rachetis [illegible] oporteat; sed earum Concilii Tridentini, tum Synodi Prouincialis Gnesnen. Constitutionibus tradita sunt: quę vt exactius [illegible] patis, [illegible] hortamur in Domino & rogamus: cuiusque [illegible] salutem & pacem, a Iesu Christo sere nostro precamur. Datum Cracouię, die vigesima nona Mensis Martij, Anno Domini, M. D. Nonagesimo Tertio.

Hist Polon
; Miscell